

Reeks 'Welk Europa ?' (c)
Nummer 50

Welke weg naar de toekomst?

Enkele scenario's naar een Europese politieke Unie

door

Robert Verschooten
voorzitter ESIC vzw
politiek raadgever van UEF.be

die in eigen naam schrijft

31 maart 2014

Opgedragen aan hen die begaan zijn
met een dynamisch,
pluralistisch,
democratisch en federaal Europa

Europees Studie- en Informatiecentrum (ESIC) vzw
Ryckmansstraat 5, 2020 Antwerpen
tel. 03/238 97 74 esic@telenet.be www.europadebat.be
Copyright 2014 ESIC vzw - citeren mag mits bronvermelding

Welke weg naar de toekomst?

Enkele scenario's naar een Europese politieke unie

Inhoudstafel

Titelkeuze

Inleiding

Belangrijke stappen in eerste zestig jaar Europese integratie

Diagnose van de knelpunten in de EU anno 2014

Welk effectief politiek systeem voor de EU?

- Diagnose
- Voorstellen

Welk federaal model voor Europa?

- Voorwaarden
- Voorstellen
- Positieve kenmerken van het Europees federalisme

Waarom moeten de politieke partijen in Europa beantwoorden?

- Diagnose
- Voorstellen

Voorwaarden gesteld aan de regeringen van de EU-landen?

- Diagnose
- Voorstellen

Voorwaarden gesteld aan het Europees economisch en financieel beleid?

- Diagnose
- Voorstellen

Wat te verwachten van de burgers in Europa?

- Diagnose
- Voorstellen

Vier scenario's

Interim voorstellen

Welke weg naar de toekomst?

Enkele scenario's naar een Europese politieke unie

Titelkeuze

De eerste titelkeuze 'Waarom het in Europa verkeerd gaat?' werd niet weerhouden omdat hij maar één deel van het probleem weergeeft: een diagnose. De tweede keuze: **Welke weg naar de toekomst?** sluit een diagnose niet uit, maar vergelijkt ook federale denkpistes, hierna Plannen genoemd. Diagnose en visie op de politieke toekomst van de EU zijn nauw met elkaar verbonden.

Deze confrontatie wil het **onderlinge verband** tussen de verschillende deelaspecten tonen, die tot op heden te veel apart worden behandeld, en wil onderstrepen dat juist dit onderlinge verband zo belangrijk is om tot een inclusieve denkpiste te komen.

Van een **definitief ontwerp** is hier helemaal geen sprake. Evenmin wordt er voor één scenario gekozen dat een ander scenario uitsluit. Door de scenario's tegenover elkaar te plaatsen kunnen ze de lezer inspireren. Dat is het doel.

Inleiding

Niemand kan de toekomst voorspellen. Men kan enkel stellen dat bepaalde ontwikkelingen min of meer waarschijnlijk zijn

'Nooit eerder was er zoveel politieke berichtgeving. Helaas gaat dat hand in hand met een groeiende argwaan. De stap naar een regelrechte afkeer is dan snel gezet. De politiek heeft immers een probleem van legitimiteit'
Bart Brinckman, De Standaard - 12/12/2013

Europa zou economisch, financieel, sociaal en politiek veel beter kunnen presteren. Die vaststelling verduidelijkt de **context niet**. Vanuit het standpunt van de lidstaten? Vanuit het standpunt van de lidstaten en Europa? Of vanuit het standpunt van Europa?

Hierna zal een redenering worden opgebouwd vanuit het tweede standpunt, namelijk binnen een **meerlagen bestuur** (multi-level governance).

Het gaat niet vlot met de fundamentele keuzes die Europa (de Europese Unie en de eurozone) moet maken ten aanzien van de grote uitdagingen waarmee het geconfronteerd is. Deze vaststelling kan ook worden omschreven als de **blokking van het huidige politieke systeem** in de EU. Deze blokking wordt zowel pijnlijk als

onbegrijpelijk ervaren door diegenen die een **volwaardige en aangepaste rol** weggelegd zien voor de Europese Unie.

De populisten en de Europa-haters vinden dat de EU te veel nationale soevereiniteit van de lidstaten overneemt. Zij zien de nationale staat als de **enige legitieme vertegenwoordiger** van het volk en als ultieme verdediger van hun belangen. Het nationale beleidsniveau mag alleen optreden in transnationale probleemsituaties.

Wat zijn de noden van de lidstaten/wetgevende regio's en hoe kan het Europese niveau hier een meerwaarde betekenen? Welk politieke systeem kan effectief de verwachtingen en de noden van een **gedecentraliseerd Europa** realiseren?

Om een redenering op te bouwen wordt eerst een **diagnose** gemaakt van de eerste zestig jaar Europese integratie en wordt geantwoord op de vraag waarom het huidige politieke systeem in Europa tegen een muur aanloopt. Deze diagnose zal een **aantal pijnpunten** aan het licht brengen. Daarna worden de uitgangspunten van een nieuw politiek systeem voor Europa geformuleerd en worden een aantal **operationele voorstellen** vergeleken, die de blokkering kunnen overwinnen.

Hoe kan een hervorming van de EU uitmonden in een **aangepast politiek systeem**? De keuze kan een federaal Europa zijn. Toch mag er van **een willekeurig federalisme** geen sprake zijn. Dit federalisme moet aan strenge voorwaarden voldoen.

Zelfs een **federalisme op maat** overtuigt niet iedereen in de EU. Velen verwerpen het om principiële redenen. Of alle EU-28-lidstaten in dat project moeten stappen wordt hier niet besproken. Er wordt uitgegaan van de overtuiging dat voldoende lidstaten kunnen worden overgehaald om de Europese integratie voort te zetten.

Hoe verhouden een economische, monetaire, financiële, sociale en begrotingsunie zich tot een politieke unie? De politieke poot moet deze deelunies in staat stellen zich op een coherente, convergente en legitieme manier verder te ontwikkelen. De **aard van deze politieke unie** (effectiviteit, legitimiteit en flexibiliteit) bevordert of fruikt de slagkracht van de EU.

Geleidelijkheid (tactiek en haalbaarheid) en een op voorhand geformuleerd stappenplan (operationeel plan) zullen ter sprake komen bij de ontwikkeling van een federale unie voor de eurozone of voor een licht afwijkende configuratie.

Dit werkstuk wil een bijdrage leveren tot de zoektocht naar een **democratisch en effectief Europa**. Een aangepast federaal model kan hierbij dienstig zijn. Verschillende denkpistes worden vergeleken (Plannen A t/m D). Een diepgaande reflectie op het hoogste politieke niveau moet plaatsvinden, zeker als de vraag naar de **herziening van de Europese verdragen** ter sprake komt. Deze herziening of vervanging zal volledig moeten antwoorden op de uitdagingen van een veeleisender en complexer context voor Europa. De uitdaging luidt: aanpassen om volwassen en capabel te worden of afglijden in de marginaliteit van de wereldscène.

Een correcte formulering van een fundamentele hervorming van het politieke systeem in Europa is niet eenvoudig. Dat impliceert ook het formuleren van concurrerende institutionele en operationele voorstellen. Daarom worden **vier scenario's vergeleken**: Plan A t/m Plan D.

Belangrijke stappen in de eerste zestig jaar Europese integratie

- Welke periodes kunnen worden onderscheiden?

- 1950 - 1989
- 1989/1992 - 2010
- 2011 tot heden

Deze analyse zal enkel de hoofdkenmerken van elke periode opsommen.

- Periode van 1950 tot 1989:

- Eerst is er de Hoge autoriteit van de **EGKS**, die supranationaal bevoegd is.
- Na de **fusie van de executieven** (EGKS, Euratom en de Gemeenschappelijke Markt) komt er een executief dat zijn supranationaliteit bijna volledig kwijtspeelt. De Europese Commissie stelt voor en de Raad van ministers beslist (eenparig).
- Een **Raadgevende Vergadering** (zonder medebeslissing noch invloed), is samengesteld uit nationale volksvertegenwoordigers.
- Het bedrijfsleven en de bevolking zijn tot 1973 zeer enthousiast over de ononderbroken **groei** en de toename van de **koopkracht** (gouden jaren zestig). Die periode wordt gekenmerkt door optimisme en vertrouwen in de toekomst.
- Een douane-unie en een onvoltooide Gemeenschappelijke Markt worden snel bereikt. Het economisch optimisme eindigt na de eerste oliecrisis in 1973 en zeker na de tweede oliecrisis in de jaren 1980. De **economische groei vertraagt** beduidend. Het cyclisch karakter van de economie en de werkloosheid neemt toe in een context van een aanhoudende stagflatie.
- Deze periode kent ook periodes van **politiek immobilisme** (de ledige stoel van Frankrijk onder De Gaulle) en de discussie over de toetreding van het Verenigd Koninkrijk.
- Deze periode wordt gekenmerkt door intergouvernementele samenwerking. Op het einde van deze periode wordt erkend dat het politieke draagvlak moet worden versterkt door de **hervorming van de Raadgevende Vergadering**.

- Periode van 1989 tot 2010:

- Een belangrijk politiek verschil met vorige periode is de invoering van **Europese verkiezingen** (het Europees Parlement vervangt de Raadgevende Vergadering). Het Parlement beslist mee over de niet-verplichte uitgaven.

- Het **Verdrag van Maastricht** voert het Europees burgerschap in (1992) en breidt de bevoegdheden van het Europees Parlement uit.
- De **Europese Raad** krijgt een hogere vergaderfrequentie en zijn invloed wordt alsmat groter. De bestaande verdragen voorzien niet in die rol.
- **Objectief 1992** beoogt de invoering van de Interne Markt (Witboek van Lord Cockfield uit 1986), waarin systematisch en sneller te werk wordt gegaan.
- Eerst wordt het concept van een monetaire unie geformuleerd. Jaren later wordt een (onvolledige) monetaire unie en de euro ingevoerd (1999-2001).
- **Europa 2010** past de open-coördinatiemethode toe (afwezigheid van dwang), maar is geen economische Unie. Het genereert geen resultaat.
- Een **big bang** vindt plaats waardoor in drie jaar tijd 14 nieuwe lidstaten worden toegevoegd aan de Unie (2004-2006). Nadien ervaren als te veel en te snel.
- De **grote financiële crisis** in 2008 in de VS brengt veel banken in Europa dicht bij de afgrond en de **begrotingscrisis** brengt 5 verschillende eurozone-landen in acuut gevaar. Nationale regeringen grijpen in omdat er geen Europese instrumenten zijn om een crisis van die omvang op te vangen.
- Het **Verdrag van Lissabon** wordt in 2010 goedgekeurd, nadat in 2005 de Ontwerpgrondwet voor Europa in Nederland en in Frankrijk wordt verworpen. Het Verdrag van Lissabon schrapt alle Europese symbolen.

- Periode van 2011 tot heden:

- De **weigering** van de meeste lidstaten om de **Europese verdragen te herzien**, weegt zwaar op de EU. Sterk uiteenlopende ambities t.a.v. het Europese project blokkeren elke vooruitgang. Dit is een eerste uitdaging voor de EU.
- De economische en financiële crisis lijdt onder de **besluiteloosheid van de EU-landen**. Enkele technische akkoorden in de financiële sector (op een aantal uitvoeringsbesluiten wordt nog gewacht) en akkoorden i.v.m. de Interne Markt komen tot stand. De open-coördinatiemethode, toegepast op de economie, is zwak en stimuleert geenszins het herstel van de economie. Dit is een tweede uitdaging voor de EU.
- De externe dimensie is in permanente beweging. De directe concurrenten van de EU reageren sneller dan de EU. De Europese Dienst voor Externe Actie (EDEA) **ontbeert een krachtig mandaat**. De zichtbare verdeeldheid onder de Europese lidstaten (het niet met één stem spreken) ondermijnt de invloed van de EU in de wereld. De politieke invloed van de EU bij de ontwikkeling van nieuwe wereldwijde regels, toepasselijk op de internationale betrekkingen (economie, handel en financiële sector), wordt hierdoor aanzienlijk verzwakt. Dit is een derde uitdaging voor de EU.
- De **onvoorbereidheid van de Europese publieke opinie** op de voortzetting van de Europese integratie vermindert het draagvlak voor het Europese project. Dit is een vierde uitdaging voor de EU.
- De financiële crisis is een voorwendsel voor de Europese Raad om het **initiatief volledig naar zich toe te trekken**, waarvan de Europese Commissie, het Europees Parlement en het Europees Hof van Justitie zoveel mogelijk worden uitgesloten. De nationale regeringen houden de touwtjes volledig in handen.

Een democratisch en gelegitimeerd Europees politiek systeem invoeren is een vijfde uitdaging voor de EU.

- De mogelijke **exit van het Verenigd Koninkrijk** scheidt verwarring en immobilisme. Een groeiend aantal lidstaten vindt dat de dubbelzinnige houding van het VK lang genoeg heeft geduurd. De meeste andere lidstaten verwerpen een heronderhandeling van de verplichtingen van het VK.

De reden voor een referendum in het VK 'over erin of eruit' is verschillend voor premier Cameron (die wenst dat het referendum beslist om erin te blijven, nadat de verplichtingen van het VK werden onderhandeld), of voor een harde kern van de conservatieve achterban, die de EU in ieder geval wil verlaten. Misschien vindt de meerderheid van de Britse bevolking dat een exit de beste oplossing is in 's lands belang. Wie weet volgen nog andere lidstaten het Britse voorbeeld? Een exit voorkomen is een zesde uitdaging voor de EU.

- Nadat het Doha-overleg (WHO) vastliep tracht de EU met **bilaterale handelsakkoorden** voordeel te halen. Het Bali-deelakkoord is een lichtpunt. Van een vrijhandelszone met de VS wordt verwacht dat het werkt als een hefboom die extra welvaart en tewerkstelling kan genereren. Aan dit akkoord wordt hard gewerkt. Dit is een zevende uitdaging voor de EU.

Diagnose van de knelpunten anno 2014

'Onze generatie is overvoed met informatie, maar hongert naar wijsheid'
Nassim Taleb, auteur

- 'Europa is een bestuursniveau als een ander. Niet beter, slechter of heiliger. Je moet zeker kritisch zijn voor beslissingen van Europa. Maar je mag het kind niet met het badwater weggooien. We hebben Europa nodig. Als je Vlaanderen wil versterken, moet je Europa sterker maken', zegt Marianne Thyssen, Europees lijsttrekker voor CD&V. (De Tijd - 8/03/2014)

- De technische beslissingen van de regeringen van de lidstaten tonen meestal een **gemis aan moed**. De wetgevende voorstellen van de Europese Commissie worden door de Europese Raad dikwijls herleid tot de kleinste gemene deler en het Europees Parlement/lobbyisten voegen er dikwijls een aantal modaliteiten aan toe.

- De **complexiteit van de EU** groeit. De bevoegdheid van de EU in de 26 beleidsdomeinen is onderling zeer verschillend. Het aantal configuraties van deelnemende lidstaten neemt ook toe. Dit compliceert het Europese project onnodig.

- De **legitimiteit van de beslissingen** van de Europese Raad wordt steeds meer in twijfel getrokken. De Europese Raad legt, op Europees niveau, aan niemand verantwoording af. Elke individuele regering doet het voor haar nationaal parlement. De Europese Raad verleende zichzelf het mandaat om in laatste instantie over alles te beslissen. De Raad koppelt wetgevende macht aan uitvoerende macht, en dat is democratisch ongezond. De mede-beslissing van het Europees Parlement vermindert in bepaalde situaties het politieke overwicht van de Europese Raad niet. Dat gebrek

aan evenwicht kan worden verholpen door het Europees Parlement dezelfde wetgevende bevoegdheid te verlenen als de Europese Raad, namelijk ook voor verdragsherzieningen, een Europese Conventie of voor een Europese Grondwet.

- Inzake ambities is er een **tweedeling** onder de lidstaten van de EU: enerzijds zij die voorzichtig en vooral intergouvernementeel willen vorderen (geleid door Frankrijk) en andere lidstaten die om verschillende redenen zelfs een beperkte vooruitgang proberen af te houden (nationale autonomie, kostprijs van de deelname aan de Unie en inmenging in het nationale beleid). De voltooiing van de Interne Markt kan juist nog wel.

Welk effectief politiek systeem voor de EU?

‘De huidige economische malaise weerspiegelt de voortdurende inspanningen van de Europese leiders om het vanzelfsprekende te ontkennen’
Otmar Issing, voormalig hoofdeconoom ECB en voorzitter CFS

- *Diagnose:*

- De ervaring met een hybride en onevenwichtig intergouvernementeel Europees politiek systeem is teleurstellend. Dat systeem is niet meer aangepast aan de huidige **competitieve intra-Europese en internationale context**.
- ‘Men heeft de gewoonte ontwikkeld om te blijven **zoeken naar het compromis** tussen lidstaten en tussen de grote ideologische strekkingen. Men kan overigens vermoeden dat dit in een steeds groter wordende Unie altijd maar moeilijker wordt’. (Over de dynamiek van de politiek, Carl Devos en Hendrik Vos, 179)
- ‘De instellingen, die op een bepaald moment worden opgericht en de afspraken die worden gemaakt, **volgen een eigen logica** die niet altijd te voorzien was, maar nog moeilijk te veranderen valt. Wie wil analyseren welke logica er zit achter een beslissing die vandaag wordt getroffen, zal in vele gevallen naar het verleden moeten kijken: vroegere engagementen maken andere keuzes misschien wel onmogelijk. Het is daarom perfect mogelijk dat er soms beslissingen worden genomen die indruisen tegen de huidige belangen van de hoofdrolspelers in de instellingen’. (Devos/Vos, 180)
- ‘In de (huidige, nvdr) Europese manier van besturen is er ook **geen plaats voor een stabiele regering**, zoals in de nationale politiek, die voor een bepaalde periode aan de macht is en in diverse domeinen de beslissingen naar haar hand kan zetten. De besluitvorming verloopt veel dynamischer en in diverse circuits, die op elkaar inhaken maar nooit kopieën van elkaar zijn. Macht is dus verspreid over verschillende niveaus, waardoor de besluitvorming een multilevel karakter krijgt’. (Devos/Vos, 182)
- ‘Zodra politici (ook de Europese, nvdr) rond de tafel zitten, willen ze liever niet dat er gesleuteld wordt aan maatregelen **die hun eigen achterban** of doelpubliek **raken**’, stelt prof. Michel Maus, VUB. (De Tijd-16/11/13)
- In gecentraliseerde landen bevindt de macht zich in het centrum. In Europa is **versnippering en gevaar voor falende cohesie, convergentie en effectiviteit**

veel groter. Hier moeten nieuwe afspraken worden gemaakt. Intergouvernementele samenwerking is tegen die taak niet opgewassen.

- 'Groot, groter, grootst, het was lang het adagium. Groeiende complexiteit doet de slinger de andere richting inslaan. En dan loeren tendensen als uitsluiting en versnippering om de hoek', schrijft Bart Sturtewagen. 'Schaalvergroting is lang het leidende principe geweest in de bestuurskunde. Grotere eenheden zijn efficiënter en dienen de burger dus beter', luidde het. Opmerkelijk was dat José Barroso, de voorzitter van de Europese Commissie, in een antwoord 'tegen Brussel' in september 2013, verklaarde dat 'de Unie misschien **groter moet zijn in het grote, maar vooral ook kleiner in het kleine**'. 'De hang naar het kleine en het nabije is recent', stelt Bart Sturtewagen.

- 'In de Europese Unie kan worden gesteld dat wanneer op een lager (nationaal, nvdr) niveau onbeslistheid heerst, het pleidooi voor **versterking van het hogere niveau** legitiemer klinkt. Het gevaar voor de zogenaamde overstretch dreigt altijd. Het geloofspunt van de versterking (niet hetzelfde als centralisering, nvdr) wordt door de nationale regeringsleiders en staatshoofden niet altijd bijgetreden. Dit roept een belangrijke vraag op: hoe onderscheid je de vraag naar schaalverkleining, coherentie en vereenvoudiging van een tendens tot uitsluiting, conflict en versnippering. Dat laatste kan geen antwoord zijn op de ondoelmatigheid van te grote entiteiten. Op een of andere manier moet de samenhang worden bewaard, terwijl de efficiëntie moet worden verhoogd. Dat de legitieme zoektocht naar een beter bestuurlijk evenwicht weer eens ontspoord, wordt een van de grootste uitdagingen van onze tijd', stelt Bart Sturtewagen. (De Standaard - 8/11/2013)

- 'Het beleid komt voort uit het oude systeem, het systeem 1.0. Je kan niet verwachten dat de mensen uit het oude apparaat de verandering gaan brengen naar het nieuwe systeem. En zelfs als ze het zouden willen, dan zijn er wel de **structuren die tegenwerken**. Hoe krijgen we het beleid van versie 1.0. naar versie 2.0.? Ofwel door de kracht van overtuiging ofwel komt de verandering van **onderuit**. Hetzelfde met economie: ofwel verander je of je word gedwongen te veranderen door een crisis', stelt Geert Noels. (De Tijd - 31/08/2013)

- Historisch werd de monetaire unie aanzien als de (automatische) weg naar een politieke unie. Dat **automatisme kwam er nooit** omdat de regeringsleiders en de staatshoofden nalieten de nodige organen en procedures te voorzien die een economische en monetaire unie zouden ondersteunen. Deze (intentionele) weeffout laat haar negatieve effecten nog steeds hard voelen.

- De **EMU staat slechts op één poot**: de monetaire. De economische unie is een zwakke poot die het voornamelijk moet stellen met een open-coördinatie methode. De Europese Commissie kan hier enkel aanbevelingen formuleren. Dat gebrek aan parallelisme kost de eurozone en de EU kostbare groei.

- Zonder een Europese staat of een **evenwichtig Europees rechtssysteem** (dit laatste volstaat) heeft een Europese munt en een economische unie **onvoldoende rugdekking**. In dat rechtssysteem moeten wel de nodige organen en procedures worden voorzien die de euro en de economie op elk ogenblik met de noodzakelijke middelen kunnen ondersteunen. O.m. een echte economische unie, een ruimer bevoegde ECB, een Europese procedure

voor bankenafwikkeling, een Europese depositogarantie, een Europees schuldagentschap, en een goed gemandateerde EDEA, een sociaal Europa en een begrotingsunie. Een politieke Unie overkapt het geheel.

Welke kenmerken voor een nieuw politiek systeem in Europa?

‘Het woord crisis wordt enorm misbruikt. Het is een geweldig excuus: het is onze fout niet, het is de crisis.

Maar vaak gaat het dan niet over crisis maar over verandering’.

Geert Noels, in Econoshock 2.0. programma (2013)

- Diagnose:

- Een welvarend en invloedrijk Europa heeft een **nieuw politiek systeem** nodig (met vooral soft en soms met hard power).
- Een politieke Unie staat niet los op zichzelf. Een nieuwe politieke Unie moet het politieke instrumentarium aanreiken dat het beleid op een democratische, effectieve en legitieme wijze **aanstuurt**.
- ‘Hoe kunnen lidstaten of regio’s zich ontwikkelen binnen **een ruimer, stabielere politiek verband** dat ons hoe dan ook bijeenhoudt en dat de krijtlijnen uitzet waarbinnen wij economisch, financieel en sociaal beleid kunnen voeren’, vraagt Steven Van Hecke zich af. (De Standaard - 15/11/2013)
- Als die objectieven voor een aantal EU-lidstaten te ambitieus zijn, dan zijn **tweesnelheden** onvermijdelijk. De ‘historische solidariteit’ mag geen rem zetten op deze benadering.
- ‘Beseffen we wel dat Europa **niet het probleem is, maar wel de oplossing?**’, stelt Herman Van Rompuy zich de vraag. Volgens Jürgen Habermas ‘staat de democratie in Europa onder druk’. Hij eist een **breder legitimering** van het Europese project. Van Rompuy erkent dat de eurocrisis **nieuwe antwoorden** vergt in termen van legitimering. ‘We hebben een écht debat nodig met het publiek in alle landen, maar geen debat gebaseerd op passies en clichés’. ‘Er is immers een **spanningsveld** tussen de burger in zijn nationale hoedanigheid en in zijn Europees standpunt’. ‘De reflectie over de democratische toekomst van Europa kan dit dilemma niet ontwijken’, beklemtoont Van Rompuy.
- Tot op heden was het nemen van top-down beslissingen de regel in de EU. Europa kent wel de **comitologie**: namelijk de raadpleging door de Europese Commissie van zelfgekozen experts. Hier geldt geen inspraak.
- Het doel van politiek is niet het persoonlijke mandaat veilig te stellen, wel het **algemeen belang** te dienen, hetgeen kan inhouden dat het mandaat van de politicus-beleidsman in gevaar komt. Is dat te veel gevraagd?
- De reflex van zelfbehoud van toonaangevende nationale politici om de problemen van hun bestuursniveaus **naar een hoger niveau** door te schuiven, kent haar limieten, hoewel het soms de enige weg is om de problemen aan te pakken. Europa wordt onterecht verweten te veel macht naar zich te trekken.

- De discussie over de voorkeur voor een **Europese staat** of een **Europees rechtssysteem** is nog niet over. Empirisch wordt aangenomen dat een verdere economische, financiële, sociale en politieke integratie ook door een Europees rechtssysteem kan worden gedragen. Dat maakt de Europese integratie uniek.

- *Voorstellen:*

‘Als je alle energie steekt in het behouden van het oude systeem,
dan loop je tegen de muur’

Geert Noels, in Econoshock 2.0. programma (2013)

- De nationale regeringen en staatshoofden **moeten** aan hun nationale parlementen **beter rapporteren** over Europa, en er vooraf komen uitleggen waarover de te nemen Europese initiatieven gaan.
- De nationale regeringen moeten hun kortetermijndenken vervangen door **langetermijndenken** en een steekvlambeleid/communicatie staken.
- De nationale premiers en hun ministers worden gevraagd ook over de grenzen te kijken en daar zoveel mogelijk win-win situaties te zoeken voor **grensoverschrijdende initiatieven**.
- **Overtollige tussenstructuren** verwijderen, onaangepaste procedures vereenvoudigen, dienstverlening aan de burger verbeteren, een betere afstemming van het beleid tussen de beleidsniveaus onderling is een permanente opdracht.
- Europese regelgeving systematisch onderwerpen aan een **verplichte evaluatie na vijf jaar**, waarna de wetgeving wordt bevestigd, gewijzigd, afgeschaft of vervangen. De vereenvoudiging van de procedures en/of het verminderen van de kostprijs voor de betrokkenen moet een constante bekommernis zijn voor de wetgevers en de uitvoerende organen.
- De **versnippering van bevoegdheden** vermijden, op welk bestuursniveau ook.
- **Schemerzones vermijden** (overlappende bevoegdheden).
- Toewijzing van verantwoordelijkheid verbinden aan **streefdoelen** en **eigen financiering**.
- Ruimte scheppen voor **initiatieven van onderliggende besturen**, door lokale besturen méér bevoegdheden en middelen te geven.
- De **bevolking interesseren voor en betrekken bij de voortschrijdende integratie**. Dit wordt bevorderd door de cohesie en convergentie van de diverse ‘ruimtes’ van het Europese project en door het aanpakken van de directe bekommernissen van de bevolking.
- De burgers in Europa vragen niet alleen stemrecht en **inspraak**, maar ook om **tijdig** ingelicht en geraadpleegd te worden over belangrijke aangelegenheden.
- Een nieuw Europees politiek systeem moet ook voorzien in een **actieve raadpleging** van alle betrokkenen vanaf het **vroegste stadium van een wetgevend initiatief**. Participatie moet het draagvlak van de beslissingen versterken. Raadpleging van de betrokkenen gaat verder dan ambtenaren alleen.
- De impact en de **kostprijs van kiesbeloftes** op elk niveau becijferen en in kaart brengen. Waarom ook geen wettelijke verplichting om alle wetsvoorstel-

len op voorhand te evalueren en de impact/kostprijs zo goed mogelijk te bepalen? Een taak voor onafhankelijke instanties. Deze evaluaties moeten (academisch) verantwoord en volgens eenvormige criteria worden uitgevoerd. 'Deze oefening kan een lang leerproces worden, zeker de moeite waard', stelt Ivan Van Den Cloot, hoofdeconoom Itinera Institute.

Deze verplichting past binnen het **naleven van gedragscodes** door parlement, regering, politieke partij, bedrijf, media, middenveld en burgers. Deze morele regels versterken **goed bestuur**. Ze passen Europese waarden en normen toe, en zouden het openbare leven kunnen behoeden voor avonturen. De publieke kennis van de gedragsregels maakt iedereen bewust van zijn rechten en plichten en bevordert sociale controle.

- '**Verschillende standpunten** moeten kunnen worden geïntegreerd in één model. Een model waarin concurrentiekracht en sociale rechtvaardigheid samengaan is een sterkte', stelt Koning Filip, in zijn toespraak tot de Belgische gestelde lichamen. (De Tijd - 30/01/2014) Dit geldt ook voor Europa.

- '**Lobbyen moet transparant** plaatsvinden. Europese parlementsleden moeten kenbaar maken wat hun banden met bedrijven of andere belanghebbenden zijn, om zo belangenvermenging te voorkomen. Daar loopt het nog steeds fout met het integriteitsgevoel van sommige politici. De 'gedragscode' van het Europees Parlement verbiedt parlementsleden er nevenfuncties op na te houden die met lobbyen te maken hebben', stelt Bart Staes, LEP. (De Standaard - 22/11/2013)

- Opdat een **Europees buitenlands beleid** kracht zou uitstralen moet er werk worden gemaakt van een **degelijk mandaat** voor de Europese Dienst voor Externe Actie (EDEA). Dat mandaat moet tweërlei zijn: (1) de uitvoering van het intern beleid in die aspecten van het buitenlands beleid waar dit nodig blijkt; (2) de externe belangen van alle (of een deel) van de lidstaten verdedigen.

- De EDEA moet zich **beschikbaar stellen** voor (1) bilaterale afspraken met lidstaten om bepaalde taken over te nemen; (2) groepsovereenkomsten met een deel van de lidstaten om belangen te verdedigen op de internationale scène.

- 'De Europese landen hebben **verantwoordelijkheid op vlak van veiligheid** te nemen', benadrukt de Europese president Herman Van Rompuy. Hoewel de lidstaten van de Europese Unie de voorkeur geven aan een diplomatieke oplossing voor de diverse crisissen in de wereld, zijn ze bereid om militair in te grijpen indien dat nodig zou blijken'. Van Rompuy waarschuwde tegelijkertijd dat Europa op vlak van defensie 'beter zal moeten doen met minder financiële middelen, door beter samen te werken'. De regeringen en staatshoofden van de 28 hebben in december 2013 het voornemen uitgesproken 'om méér samen te doen'. (De Standaard - gjs - 1/02/2014) Dat is een zeer vaag engagement.

- 'Elk politiek systeem moet de uitvoerders aansporen na te denken over de **basisprincipes van het beleid**. Hierbij gaat het over de bestedingen en het scherper stellen van keuzes. Deze denkoefening gaat over meer dan ideologische keuzes alleen. Ook het verschil tussen doelstelling en resultaat komt in beeld. Zijn de premissen van het beleid aan herijking toe? In al die debatten gaat het om een visie op de samenleving, om rechtvaardigheid en om duurzaamheid. Maar in essentie gaat het bijna altijd om de afweging tussen

- korte en lange termijn. Het politieke besluitvormingsproces is slecht gewapend voor de lange termijn'. De onopgeloste vraag voor Bart Sturtewagen is: 'hoe bevrijden we politici van kortetermijndwang?' (De Standaard - 19/11/2013)
- De oprichting van een **Europese regering** is een onmisbare schakel in de uitbouw van een doelmatig institutioneel kader voor Europa.
 - Enkel de Europese Commissie kan een **middellange- en langetermijnvisie** voor Europa ontwikkelen. Zij heeft als enige het nodige overzicht om macro-economische richtsnoeren voor de EU te formuleren (evenals een gedifferentieerde aanpak met een uitdovend effect waar nodig). Een termijnvisie is een factor van stabiliteit en continuïteit in Europa.
 - Onderzocht moet worden hoe een **beleidsintegratie doorheen de verticale en horizontale beleidsniveaus** tot betere resultaten kan leiden. Deze integratie is ondenkbaar zonder consultatieprocedures, die ook een down-up raadpleging inhouden.
 - Geen democratisch politiek systeem is voltooid zonder een **Europees Hof van Justitie**, dat bevoegd is in alle beleidsdomeinen.

Welk federaal model voor Europa?

'Als je kan beginnen met een tabula rasa, dan start je niet met verouderde systemen en structuren'
Geert Noels, in Econoshock 2.0 programma (2013)

'Maar de winnaars zijn wel steeds degenen die de verandering omarmen en niet tegenwerken'
Geert Noels, in Econoshock 2.0. programma (2013)

'Europa is al lang geen rolmodel meer'
Jonathan Holslag, VUB en BICCS in De Tijd van 18/02/2014

'Het gebrek aan visie en eenheid keert zich tegen ons. Als zo'n gefragmenteerde regio moet strijden voor zijn welvaart, staat zijn toekomst op het spel'
Jonathan Holslag, VUB en BICCS in De Tijd van 18/02/2014

- Voorwaarden:

- Deze voorwaarden zijn **toepasselijk op** de groep van lidstaten die gekozen heeft voor een federale finaliteit en een Europese federale Unie'.
- Decentralisering naar de lagere niveaus of versterking van het Europese niveau stelt een aantal **problemen van cohesie, convergentie en legitimiteit** die vroeger minder aan de orde waren. De voortschrijdende integratie en de internationale context scheppen omstandigheden die complexer en dwingender zijn geworden. Hiermee geen rekening houden, leidt tot onvoltooide of snel verouderende politieke systemen.

- De **uitgangspunten van een hervorming in Europa** mogen niet langer steunen op nationalistische, protectionistische of egocentrische grondslagen. De klemtoon moet in tegendeel liggen op de noden van het heden en de toekomst: grensoverschrijdende effectiviteit, transparantie, grensoverschrijdende solidariteit, e.a. Het nationale identiteitsbewustzijn moet niet verdwijnen, zolang het zich verdraagzaam, open en empathisch opstelt. Een en-en verhaal.
- Het **ingrijpend karakter van de hervorming** van Europa impliceert dat de hervorming op een geleidelijke manier moet plaatsvinden, ook bij een **politieke Unie met federale kenmerken**.
- In Europa, als hoger niveau met omliggende taken, kan er **geen sprake zijn van centralisatie**. Europa is slechts uitzonderlijk tegelijkertijd belast met de formulering, uitvoering of (volledige) financiering van beslissingen (wel met de controle erover). 'Op het Europese niveau geldt een grote mate van **machtsdeling** met de lagere bestuursniveaus'. (Carl Devos en Hendrik Vos)
- 'De benadering, samengevat in de drie begrippen: **harmonisering, samenwerking en centrale besluitvorming** wordt aanzien als het wondermiddel voor de problemen van Europa', stelt Otmar Issing, voorzitter CFS aan de Goethe Universiteit in Frankfurt. Hij vervolgt met: 'economische centralisatie mag geen doel op zich worden'. Welke conclusie kan hieruit worden getrokken? Het beleid moet democratisch gemaakte politieke keuzes kunnen uitvoeren. Bovendien is een transfer van beleid naar een hoger of een lager niveau wenselijk als blijkt dat een bepaald niveau niet in staat is zijn opdracht naar behoren uit te voeren. **Subsidiariteit en proportionaliteit** blijven belangrijk.
- De drie kernwoorden van hierboven hebben geen algemene toepassing. Ze beperken zich in de praktijk tot **technische akkoorden** voor de interne markt of voor de financiële sector. Voorlopig blijkt elke **supranationale versterking** onmogelijk. Politiek, politici en Europa worden onbekwaam geacht om de lopende problemen aan te pakken. De Europese instellingen, en vooral de Europese Commissie, krijgen ten onrechte de verantwoordelijkheid voor dit falen. De **eindverantwoordelijkheid** ligt bij de nationale premiers en de staatshoofden.

- *Voorstellen:*

- '**Welk Plan voor een Federaal Europa?**', door Robert Verschooten

Finaliteit van het Plan

- Een federaal en democratisch politiek systeem en een participatieve maatschappij in Europa

Algemene objectieven

- Het Plan promoot een nieuw maatschappijmodel waarin de Europese grondwettelijke waarden weerspiegeld worden.
- Het Plan voert een federaal en gelegitimeerd Europees politiek systeem in, dat

de principes van democratie, solidariteit, verantwoordelijkheid, en participatie toepast.

- De bevolking van Europa deelt de Europese soevereiniteit met de nationale staten.
- Een sociaal Europa waarborgt de harmonie in de maatschappij.
- Dank zij federalisme kan de kwaliteit van de aangeboden publieke goederen aan de bevolking verbeteren.

Een Plan voor een effectief Federaal Europa

- Het Plan omvat alle lidstaten van de eurozone of een licht afwijkende configuratie, die bereid zijn de Europese integratie verder te zetten.
- Het Plan stelt die groep van lidstaten in staat eerst een pre-federale Unie en later een federale Unie te vormen.
- Het Plan laat die groep van lidstaten toe stapsgewijs steeds méér met één democratische stem te spreken in alle politieke aangelegenheden waar de federale Unie bevoegd is.
- Het Plan voorziet een stappenplan bij de invoering van een nieuwe federale grondwet voor de Unie.
- Het Plan hervormt de Europese Raad in een senaat, die de wetgevende bevoegdheid deelt met het Europees Parlement, met inbegrip van de macht om verdragen te wijzigen, een pre-federale en een federale grondwet te formuleren.
- Het Plan voert een federale regering in, met reële uitvoerende macht.
- Het Plan stelt geleidelijk een autonoom Europees budget in, gedekt door eigen inkomsten.
- Het Plan verleent volledige bevoegdheid aan het Europees Hof van Justitie.
- Het Plan bevordert participatie, samenwerking en convergentie van het openbaar bestuur tussen alle niveaus van het beleid.
- Het Plan geeft die federale Unie ook bevoegdheid in alle beleidsdomeinen van de Interne Markt, indien blijkt dat een initiatief onmogelijk is op EU-niveau.
- Het Plan voert het principe in van de autonomie van de federale Unie.
- Die Unie blijft - onder voorwaarden - open voor andere lidstaten van de EU.

Positieve kenmerken van het Europees federalisme

- Het Europees federalisme kan beter dan gelijk welk ander politiek systeem:
 - Het **onderlinge overleg** organiseren tussen alle actoren (stakeholders), zowel verticaal als horizontaal.
 - **Eenheid in de verscheidenheid** (in de ruime betekenis) respecteren
 - **Subsidiariteit en proportionaliteit** toepassen:
 - wie is voor wat bevoegd?
 - wat is te veel of te weinig?
 - Door **eenheid in bestuur** (enkel in die domeinen waar de Unie bevoegd is) democratisch en gelegitimeerd optreden, waardoor interne cohesie en

extern respect (door zachte en soms door harde macht) op duurzame wijze ontstaan. Die interne cohesie en macht is het gevolg van horizontaal en verticaal overleg (complementariteit) en door een gezamenlijk optreden (spreken met één stem) met inachtneming van diversiteit, complementariteit en eenheid.

Waarom moeten de politieke partijen beantwoorden in Europa?

‘In alle landen worstelen politieke partijen om antwoorden te vinden op globale problemen’
Etienne Vermeersch, em. prof. UGent

‘Door een stukje van je macht af te geven (aan de burgers, nvdr), win je massa’s legitimiteit’
Willem-Frederik Schiltz, schepen voor Participatie (distr. Antwerpen)

‘We gaan van de ene hype naar de andere. Er is geen intellectueel debat meer’
Tinneke Beeckman, filosofe

‘Nelson Mandela oversteeg voortdurend de persoonlijke strijd in de politiek’
Tinneke Beeckman, filosofe

‘Dank zij de verkiezingen in mei (2014) zal ons land zich herbronnen’
Koning Filip, toespraak tot de ‘gestelde lichamen’ (01/2014)

- Diagnose:

- De nationale partijen, die ook het Europese veld controleren, moeten stoppen de **verschillende beleidsniveaus te scheiden** en een **geïntegreerd beleid (op alle niveaus) in de weg te staan** door alles vanuit een lokale bril te zien en te rechtvaardigen.
- De nationale politieke partijen hechten **te weinig belang aan** het Europese niveau. Dikwijls worden de functies van lid van het Europees Parlement of van Europees commissaris als een troostprijs voorgesteld. Deze functies zijn echter belangrijk en sluiten nauw aan bij de dagelijkse realiteit van Europa.
- De **particratie** en de **machtconcentratie** bij de machtsdragers (oligarchen) in de partijen of topkaders van de grote actoren van het middenveld, die achter de schermen in kleine kring opereren, schaadt het imago van de politici en de grote actoren van het middenveld. De publieke opinie heeft hiervoor weinig begrip.
- ‘Wie vertegenwoordigt het volk? Dat beslist niet zozeer het volk, maar vooral de politieke partijen. Maar wie (welke partij, nvdr) komt in de regering? Daarop heeft de kiezer wel impact. De kiezer schudt de kaarten, luidt een verkiezingsgezegde, maar dat geldt niet voor de **politieke carrières**. Daarover wordt de strijd in de eerste plaats binnen de partijmuren gevoerd. Mocht het volk mogen kiezen wie zijn vertegenwoordigers zijn in de vele parlementen van dit land (en

- van Europa, nvdr), zouden we er helemaal zijn. (De Tijd - B. Haeck - 8/03/2014)
- 'De **politieke benoemingen** verdwijnen niet zolang men (hier) vindt dat kabinetten nodig zijn om te regeren. In de overgrote meerderheid van de landen, zeker in degene die goed bestuurd worden, regeren ministers zonder kabinetten', stelt Guy Tegenbos. (De Standaard - 14/02/2014)
 - Politieke partijen bezondigen zich wel eens meer aan **emo-communicatie** met soms onvolledige of tendentieuze duiding. Hun informatietaak en hun functie van bruggenbouwer komt daardoor in het gedrang.
 - Een nieuw politiek systeem gaat ook over de vraag hoe de **verschillende politieke ambities** en stromingen volledig en vrij aan bod komen.

- *Voorstellen:*

- Deze voorstellen zijn **toepasselijk** op de groep lidstaten die het federale project bijtreden.
- Openheid inzake de Europese maatschappelijke objectieven van de politieke partijen wordt weerspiegeld in hun **kiesplatformen**. Deze moeten worden opgesteld vanuit een Europese invalshoek en mogen niet in het verlengde liggen van de nationale belangen. Deze mentale stap moet reeds worden gezet bij de Europese verkiezingen van mei 2014.
- Niet alleen tijdens de kiescampagnes, maar ook **tijdens de hele legislatuur** moeten politici, die bezig zijn met Europa, de Europese invalshoek uitdragen, verdedigen en eventueel bijstellen. Duidelijkheid moet er te allen tijde zijn over de politieke keuzes.
- De politieke partijen moeten, naast media en opinievormers, als **katalysator optreden** bij het verspreiden van politieke ideeën en projecten over Europa.
- Een positieve ingesteldheid ten aanzien van het Europese federale project **sluit kritiek niet uit**. Voorstellen worden best getoetst aan de objectieven van de federale Unie.
- De politieke partijen moeten de Europese dimensie opnemen in hun **discours aan de bevolking**. Anders wordt de Europese dimensie nooit relevant.
- In verschillende steden in de wereld beslissen burgers mee over de **besteding van het belastinggeld**. De inwoners van het district Antwerpen mogen zich voortaan uitspreken over 10 procent van het districtsbudget. 'De inwoners kennen hun wijk veel beter dan wij', zegt W-F Schiltz, schepen voor Participatie in Antwerpen. (De Tijd - B. Moens - 31/12/13)

Voorwaarden gesteld aan de regeringen van de EU-landen?

'Pas als we voor een voldongen feit staan, wordt nagedacht over het probleem. Ik zie weinig sense of urgency'
Geert Noels, in Econoshock 2.0. programma (2013)

- *Diagnose:*

- De nationale regeringen beweren maar al te graag dat zij wel verplicht zijn om alleen de (financiële) crisis op te lossen, omdat anderen het niet kunnen. Dat is een foute voorstelling. Zij beschermen vooral hun nationale soevereiniteit en hun (korte termijn) belang. Zij weten dat het delen van de besluitvorming met het Europees Parlement de legitimering ten goede komt.
- De nationale regeringen moeten stoppen de Europese instellingen aan **ongerechtvaardigde kritiek** bloot te stellen en de Europese successen als eigen successen op te eisen.
- De nationale regeringen vrezen in de eerste plaats **nationalistische of populistische kritiek**. Die kritiek gijzelt de gematigde partijen. Zolang de nationale of regionale belangen primeren zijn die stromingen nutteloos voor het Europese project.
'Niemand heeft zich goed gerealiseerd tot wat de integratie van nieuwe Europese landen (14 Oost-Europese en Balkanlanden, nvdr) zou kunnen leiden'. (De Standaard - pse - 17/03/2014)
- De keuze tussen 'business as usual' (een beleid dat 'goed genoeg' is) of gaan voor het 'beste' (of de maximalisatie binnen de huidige institutionele context) is onvolledig. Er is ook een **beleid gericht op noodzaak of urgentie**. De keuze geeft een antwoord op 'een beleid dat moet worden gevoerd in het belang van de bevolking en de gemeenschap'.
- Met een beleid 'as usual' verliezen de burgers hun vertrouwen in hun eigen kunnen en in de kwaliteit van hun bestuurders'. (De Standaard - Bart Sturtewagen - 26/02/2014)

- *Voorstellen:*

- De ontwikkeling van een volwassen **juridische en veiligheidsruimte** is een compensatie voor de open Europese ruimte, gevolg van de 'vier fundamentele vrijheden' van de interne markt. Die ontwikkeling liet lang op zich wachten. Het vertrouwen van de bevolking in Europa hangt ook af van 'beschermende' Europese maatregelen. Die versterken het rechtvaardigheidsgevoel in Europa. Die maatregelen nemen wind uit de zeilen van de partijen die pleiten voor een terugtrekking binnen de nationale grenzen.
- De invoering van de functie van **Europese procureur**, die schade aan de belangen van de Europese Unie (als overheid) kan sanctioneren. Een **Europese coördinerende procureur** zal de grensoverschrijdende burgerlijke delicten helpen vervolgen.
- De **voltooiing van de Interne Markt** moet een prioritaire doelstelling worden. Deze inspanning moet systematisch zijn en specifieke doelstellingen nastreven.

Voorwaarden gesteld aan het Europees economisch en financieel beleid

‘Jaren van lage groei, lage rente, hoge schuld, hoge werkloosheid en op de reserves van de vorige generaties teren, het is geen leefbare optie in een democratische samenleving’
Bart Sturtewagen, in De Standaard - 9/03/2013

‘Een soberheidsbeleid levert geen groei op en intussen lijdt de Europese gedachte steeds meer schade’
Bart Sturtewagen, in De Standaard - 9/03/2013

‘Blind vooruitgangsoptimisme is even onverantwoord als blind pessimisme’
Etienne Vermeersch, em. prof. UGent

‘We associëren minder consumeren met een lagere levenskwaliteit, maar klopt dat?’
Tinneke Beeckman, filosofe

‘Europa moet de mix van zijn inspanningen wijzigen. Er moet méér nadruk komen op structurele hervormingen en minder op harde besparingen’
Melvyn Krauss, em. prof. NYU

‘De groei valt wellicht hoger uit dan verwacht als de (structurele, nvdr) hervormingen worden voortgezet’
Peter Praet, hoofdeconoom ECB (De Tijd - 1/02/2014)

‘Er moet een Sociale Europese Unie komen op gelijke voet met de Economische en Monetaire Unie. Europa zal immers sociaal zijn of niet zijn’
Bruno Tobback, vz SP.A en Saïd El Khadraoui, LEP voor SP.A

‘De eurozone blijft bij nadere inspectie ter plaatse trappelen en dreigt zo de wereldeconomie mee te vertrappelen. De broodnodige Europese integratie blijft uit’
Daan Ballegeer, in De Tijd - 1/08/2013

- *Diagnose:*

- Goede analyses zijn beschikbaar, maar **weinig inclusieve beleids- of institutionele voorstellen**. Voor de hand liggen volgende twee vaststellingen: (een) een louter nationale of regionale aanpak van transnationale problemen levert steevast een sub-optimaal resultaat op; (twee) zonder coördinatie van het beleid **doorheen heel** de bestuursladder zal er nooit een interactieve, pro-actieve en krachtige groeidynamiek komen. Subsidiariteit moet blijven.
- ‘Het is niet zo moeilijk om te verklaren waarom besparen de defaultaanpak werd en de enige remedie waarover snel een betrekkelijk brede consensus bestond. De vraag is hoe het verder moet, nu duidelijker wordt dat de besparingen perverse neveneffecten hebben. De uitvoering van een actief

beleid om duurzame groei te promoten of werkloosheid te bestrijden, schiet minder op. Een **gekozen koers ombuigen**, is blijkbaar nooit simpel als je met vele lidstaten moet overeenkomen. De ernst van de crisis sijpelt voor vele mensen nu pas door in het leven van alledag: werkloosheid, armoede, afbouw van sociale voorzieningen, en vooral een gebrek aan perspectief op beterschap', stelt Hendrik Vos, prof. UGent. (De Standaard - 15/03/2013)

- 'Hoe vinden we het smalle pad tussen het beheersbaar houden van de schulden, de herstart van de economische motor en een solidair dragen van de gevolgen van de financiële crisis?' De onopgeloste vraag blijft volgens Bart Sturtewagen: 'Hoe kan de **beleidsmix in Europa geloofwaardig worden bijgesteld?**' (De Standaard - 9/03/2013)

- De nieuwe Europese regels inzake de beheersing van de begrotingstekorten van de lidstaten laten **geen (of te weinig) budgettaire ruimte** aan de lidstaten om een pro-actief economisch beleid te voeren dat de crisis kan doen keren.

- 'De Europese periferie de kans geven minder hard te besparen in ruil voor meer **structurele hervormingen** is misschien net wat nodig is om de gevestigde belangen uit hun cocon te halen. Weigeren ze, dan valt de schuld voor harde besparingen in de toekomst op hun schouders, niet op die van Duitsland, de ECB, het IMF of de Europese belastingbetaler. Europa en de euro zullen er niet bovenop komen, tenzij de **landen in de periferie kostencompetitief** worden op de wereldmarkten. Zonder het vooruitzicht minder hard te moeten besparen is meer structureel hervormen in Zuid-Europa wensdenken. Hoe sneller hiermee wordt gestart, des te beter voor Europa', stelt Melvyn Krauss, em. prof NYU. (De Tijd - 24/04/2013)

- 'We hebben **een crisis verspild**, zeker op financieel vlak. Eigenlijk hebben we niets gedaan om een volgende crisis te voorkomen. En dus zal er een komen', stelt Geert Noels. (De Tijd - 31/08/2013)

- 'Europa zit in een spiraal: de schulden en de werkloosheid zijn hoog en de groei is laag. Wat ik zou doen, is de sanering van de begroting een beetje afremmen. En de **lasten op arbeid verlagen**, zelfs al is het maar tijdelijk. Je moet de privé sector vooruit krijgen, zodat er wordt aangeworven', stelt Nariman Behravesht, hoofdeconoom IHS Global Insight. (De Tijd - 30/01/2014)

- **Publieke steun** voor 'Europa' hangt in grote mate af van het succes van zijn economisch beleid. Naar de bevolking moet dit beleid enerzijds bijdragen tot de handhaving of de toename van welvaart en voorspoed in de EU en anderzijds geeft **economisch succes** Europa een politieke stem in de wereld.

- Het IMF stelt een route naar groei en jobs in de EU voor. 'Als Europa weer wil aanknopen met **duurzame economische groei en jobcreatie**, bouwt het best de monetaire unie voort uit (de bankenunie en het ontwikkelingsfonds voor probleebanken, die de financiële sector moeten stabiliseren), doet het er goed aan niet alleen de overheids- maar ook de privé schuld (gezinnen en bedrijven) fors terug te dringen en zet het best in op een grondige hervorming van de arbeidsmarkt'.

- Paul De Grauwe, prof. LSE, stelt: 'De euro is een munt zonder land. De uitdaging is een **land voor de euro** te maken.' (De Tijd - K. Van Haver - 27/04/2013)

- Als er **plannen met een brede focus** voorliggen (bvb het vierdelig plan van Van Rompuy) dan wordt hiervan slechts één (relatief gemakkelijk) deel uitgepikt (de bankenunie) en de rest wordt voor onbepaalde tijd verdaagd.
- De **bankenunie** blijft inmiddels onvoltooid: een Europees waarborgfonds voor deposito's en een Europees schuldagentschap werden nog niet geregeld.
- 'Zolang Europa **20 miljoen werklozen** telt, kunnen we niet zeggen dat de crisis voorbij is en dat het weer 'business as usual' is, benadrukte de IMF-topvrouw Christine Lagarde. (De Tijd - L. Dierckx - 28/01/2014)
- Het **industriële beleid van de EU** is een belangrijk aspect van het macroeconomisch beleid. De industrie in de EU ondergaat genadeloos de mokerslagen van de globalisering, o.m. door outsourcing of vertrek naar lageloonlanden.
- Het industriële beleid, zowel op regionaal, nationaal of Europees niveau, heeft deze terugval nog onvoldoende kunnen counteren. Uiteraard is dit beleid hoe langer hoe meer een kwestie van **afstemming op de specifieke omstandigheden** in elke lidstaat en of regio (binnen de macro-economische richtsnoeren).
- Volgens FJ Quesado, GM van IKSP, moet Europa meer gerichte aandacht besteden aan het lanceren van een **Nieuwe Strategische Agenda**, gericht op initiatieven met een hoge groei en een middenveld dat toegevoegde waarde kan ontwikkelen voor de internationale markt. De effectiviteit van deze agenda ligt bij de strijd tegen contextkosten, namelijk een sterkere coördinatie van de actoren door: (1) de ontwikkeling van een actief beleid gericht op de participatie van kmo's in wereldwijde netwerken; (2) de versterking van innovatieclusters, zoals excellentiecentra in nieuwe kennisdomeinen; (3) het herformulering van de rol van de universiteiten in de ontwikkeling van een cultuur van mededinging in het middenveld; (4) het geleidelijk opruimen van de hindernissen voor investeringen en innovatie door de staten. In al deze domeinen is er een rol voor Europa. Dit is de centrale boodschap voor de heruitvinding van Europa. Hieraan moet zowel individueel als collectief worden gewerkt. (New Europe - 14/04/2013)
- 'Europa heeft **een sterke industrie nodig**. In een nieuwe competitieve maatschappij heeft Europa een nieuwe uitdaging: het moet de waardeketen herdefiniëren, de industrie moet het wereldwijde netwerk met nieuwe ideeën voeden, en nieuwe oplossingen en nieuwe voorstellen inzake deskundigheid brengen. Deze dwingende taak voor de industrie maakt deel uit van een agenda die een nieuwe visie op de toekomst formuleert. Het **doel van innovatie** is niet vrijblijvend, maar moet de maatschappij op de toekomst voorbereiden'. (New Europe - FJ Quesado - 3/03/2013)
- Volgens Vlaams minister-president Kris Peeters zijn de voordelen van een **regionale aanpak** duidelijk: 'regio's zijn klein genoeg om het industrieel weefsel te vatten en om de nodige voeling te houden met de ondernemers en bedrijven. Tegelijk zijn ze groot genoeg om, dankzij onderlinge samenwerking, een echt verschil te maken'. (De Standaard - 30/01/2013)
- Het concept van **grensoverschrijdende sectorclusters** is mogelijk een model voor de toekomst. De Vanguard Groep, een samenwerkingsverband van (nu) vijftien Europese industriële topregio's, wil met eigen voorstellen wegen op het industrieel beleid in Europa. Die groep hanteert concepten als 'slimme specialisatiestrategieën en samenwerkingsclusters tussen industriële sectoren'.

- (De Standaard - J. Rasking - 30/01/2013). Vlaanderen in een voortrekkersrol.
- 'Waarom **verliezen we groeipotentieel in Europa?** De achteruitgang van de industrie speelt daarbij een grote rol. Vooral in de productiviteitsstijging door innovatie, beter management en marktorganisatie blijven we achter. We slagen er niet in om banen die vrijkomen in de herstructurende bedrijven om te zetten in hoogproductieve dienstenbanen, zoals bijvoorbeeld ICT. Daarom leidt elk werkgelegenheidsverlies in de industrie bijna automatisch tot een verlies aan potentiële economische groei. Jobcreatie moet het langetermijndoel zijn van het arbeidsmarktbeleid. Werkgelegenheidsmaatregelen houden stevast te weinig rekening met het aspect productiviteit', stellen Paul Soete en Frank Vandermarliere van Agoria. (De Tijd - 12/04/2013)
 - 'Besparen in volle recessie is een gevaarlijk spel. Het is contraproductief. De schulden dalen wel, maar het bbp krimpt sneller. Als men meer aandacht besteedt aan de **kwaliteit van de uitgaven en de structuur van de belastingen**, is er denk ik nog veel ruimte om de groei te stimuleren. Dat is misschien zelfs belangrijker dan de snelheid van de besparingen', stelt Paul De Grauwe, prof. LSE. (De Standaard - 2013)
 - Er is heel **veel geld in omloop** in Europa en in de wereld. Dat geld wordt te weinig ingezet voor productieve en duurzame investeringen, maar eerder voor speculatieve doeleinden. Dit geld activeren moet worden gestimuleerd.
 - 'De ECB moet, wanneer vereist, **monetaire stimuli** kunnen geven in de eurozone. Soms is dat nodig omdat haar andere handelspartners dat ook doen. De ECB moet de bevoegdheid verwerven om ook obligaties of herverpakte kredieten (autoleningen, hypotheeklen) te kopen. Het **mandaat van de ECB** moet worden aangepast aan de noden van de EU en de eurozone. De ECB zou ook moeten kunnen optreden om de kredietverlening door de banken, vooral aan kmo's en in de Europese periferie, te bevorderen'. (De Tijd - em. prof. Melvyn Krauss - 30/01/2014)
 - De economische experts van de denktank CEPS wijzen erop dat de VSA geen 'eurobonds' uitgeven. De Amerikaanse federale overheid **garandeert niet het schuld papier van de afzonderlijke staten**. (De Tijd - K. Van Haver - 27/04/13)

- *Voorstellen:*

- De macro-economische richtsnoeren voor Europa moeten rekening houden met twee sporen: (een) het samenleven in een **gezamenlijke economische ruimte**; (twee) verschillen in de lokale economische realiteit, en waar nodig een **diversificatie** van het economisch beleid. Deze aanpak moet op Europees niveau worden gecoördineerd. Dit gezamenlijk beleid en zijn tenuitvoerlegging vergt een executieve die bevoegd is om dat beleid te formuleren (met rugdekking van de wetgevende machten) en om sancties op te leggen.
- Volgens Peter De Caluwé, algemeen directeur van de Munt, 'Moet er duurzaam worden **geïnvesteed in de creatieve sector**, om de burgers te motiveren hun talenten optimaal in te zetten. Wat betekent cultuur in politieke termen? Cultuur is niet de identiteit van een land of een volk, het is het respect voor de mens in al zijn verscheidenheid en meerlagigheid. Cultuur is grensoverschrijdend. Laten

we werk maken van de volledige integratie van cultuur in het realiseren van het algemeen beleid'. (De Tijd - 31/12/2013)

- Naar aanleiding van de 150ste verjaardag van de voorganger van de Duitse SPD keurden de Europese sociaal-democraten in Leipzig een nieuwe beginselverklaring goed waarin een **nieuw Europees Sociaal Pact** wordt uiteengezet. Met daarin Europese sociale minimumstandaarden, inclusief de verplichting een minimumloon in te stellen, een gecoördineerde strijd tegen fraude en belastingontduiking, een financiële transactietaks op speculatie, een jobgarantie voor jongeren, investeringen in het onderwijs en werk als sleutel voor de toekomst. Op korte termijn is de Europese strijd tegen fiscale fraude en belastingontduiking de absolute prioriteit. (De Tijd - 23/05/2013)

- 'De werkloosheid van 20 miljoen Europeanen drukt zwaar op de economie van de EU en de eurozone. **Individuele beroepsopleiding** op de werkvloer is te weinig bekend bij bedrijven met minder dan 50 werknemers. Die bedrijven zijn samen goed voor de helft van de tewerkstelling. Een individuele begeleiding helpt die werkzoekenden zonder ervaring (en meestal zonder scholing, nvdr) aan werk. De voorwaarden om in aanmerking te komen werden versoepeld', stelt Fons Leroy, topman bij de VDAB. (De Tijd - 30/01/2014)

- 'Economie heeft **moraliteit** nodig, maar kan er niet tot gereduceerd worden. Zie de ontsporingen in de financiële sector die hun oorsprong vonden bij de corrupte belangenvermenging van de politiek met het financiële establishment op Wall street', stelt Ivan Van Den Cloot, hoofdeconoom Itinera Institute. (De Tijd - 28/08/13)

Wat te verwachten van de burgers in Europa?

'De burgers hebben niet alleen rechten, maar ook plichten. Het is hun plicht zich te bekommeren om het welzijn van het gemeenebest'
(bedenking i.v.m. verplicht stemrecht)
Etienne Vermeersch, prof. em. UGent

'De individualisering en ontvoogding van de burger hebben de politicus, net als andere 'gezagsberoepen', van hun sokkel gehaald.
De focus verschuift van inhoud naar de persoon'
Bart Brinckman, De Standaard - 12/12/2013

- Diagnose:

- Ontstellende onwetendheid over de Europese integratie en haar mogelijkheden.
- Angst voor het onbekende of verwerping door nationalistisch denken.
- Het effect van Europese beslissingen is groot, maar dit interesseert velen niet.
- Clichématig en simplistisch denken en populistische vooroordelen overheersen.

- Europese burgers zijn diep ontgoocheld en ontstemd over het Europese beleid, na de niet vervulling van gerechtvaardigde of onterechte verwachtingen.

- *Voorstellen:*

- De Europese burgers aansporen om **deel te nemen** aan de Europese verkiezingen en voor die Europese kandidaat volksvertegenwoordigers te kiezen, die een **politiek platform** voor de komende legislatuur voorleggen aan de kiezers
- De deelname aan de Europese verkiezingen is liefst **niet routinematig**, maar eerder een bewuste keuze voor inhoud en realiteitszin.
- De burgers moeten door hun deelname aan het publieke leven een **draagvlak geven** aan noodzakelijke wetgevende maatregelen die het algemeen Europees belang nastreven, en waarin ook het individueel belang is weerspiegeld.
- Mogelijkheden allerhande moeten in het leven worden geroepen om de burger, op alle niveau's te **betrekken bij het openbare leven** (beslissing en uitvoering). Scandinavische landen hebben hier de meeste ervaring en hun bevolking is er mee vertrouwd. Deze positieve ingesteldheid verwerven of versterken is een prioriteit voor de rest van Europa. De invoering via best practices kan geleidelijk plaatsvinden en voor elk land/regio verschillen, maar het doel, namelijk het interesseren en betrekken van de individuele burger blijft het doel. Dit doel moet op elk beleidsniveau worden nagestreefd, wellicht op verschillende manieren.
- Migratie en Europa leven niet altijd op een voet van **wederzijds vertrouwen**. 'Het is spijtig dat het multiculturele verhaal in een defensieve sfeer zit', stelt Birsen Taspinar. Zij vervolgt: 'iedereen moet bijdragen om een **gemeenschappelijke ruimte** te scheppen waarin je dingen kan delen, met respect voor elkaars verschillen'. Zuhar Demir, voorzitter district Antwerpen, vervolledigt: **'en kiezen voor een positief project van samenleven en één toekomst delen'**. (De Standaard - 27/01/2014)
- Economische migratie zorgt voor de invulling van **knelpuntberoepen**, door beroep te doen op buitenlandse hooggeschoolden en geschoolden.

Vier scenario's

Verandering is onaangenaam, tenzij we weten
waar de verandering naartoe gaat. Dan geeft het hoop.
Geert Noels, in Econoshock 2.0. programma (2013)

- **Vier scenario's** worden vergeleken. Het zijn de Plannen A, B, C en D. De bijhorende analyse wijst op de onderlinge verschillen en de operationele keuzes hoe er te geraken. Andere denksporen zijn ook mogelijk.

Plan A	huidige aanpak in de EU
Plan B	een ontwerp-grondwet, die uitgaat van de huidige verdragen, geformuleerd door de Eurogroep en vervolledigd door het Manifesto van de UEF (november 2013)
Plan C	een volledig nieuwe federale grondwet voor Europa, ontwikkeld door Herbert Tombeur en Leo Klinkers
Plan D	Robert Verschooten pleit voor de geleidelijke invoering van een federale Unie en een federale grondwet, die de waarden van een federale democratie weerspiegelen

- Kenmerken van Plan A

- Een sui generis benadering, zonder plan, zonder visie, zonder tijdlijn.
- Tijdverlies, invloedsverlies, niet gefocust, bestrijdt alleen symptomen.
- Deze methode botst op haar beperkingen.
- Zonder de unanieme goedkeuring door de lidstaten geen hervorming.
- Wijst een globale aanpak af om tot een federale Unie te komen.

- Kenmerken van Plan B

- Dit project van federale grondwet voor Europa vertrekt van de bestaande Europese verdragen. Het toont hoe een herziening van de bestaande verdragen eruit kan zien. Een aantal federale principes worden in dit voorstel opgenomen. Het aantal verdragswijzigingen is aanzienlijk.
- Uitgangspunt: het behoud van het bestaande stramien wil dit voorstel aantrekkelijker maken voor de nationale verantwoordelijken. Een eventuele aanvaarding kan aan de publieke opinie worden gepresenteerd als een 'beperkte' aanpassing.
- Dit voorstel betekent een sprong naar een federaal Europa, maar kan niet als een definitief voorstel worden gekwalificeerd, eerder als een interim voorstel. Maakt dit voorstel de stap naar een voldragen federale grondwet mogelijk? Kan deze 'herziening' de afkeer voor de wijziging van de bestaande Verdragen overwinnen bij ten minste negen à tien lidstaten van de EU?
- Bij dit voorstel hoort een Manifesto van de Europese federalisten (UEF) dat werd goedgekeurd in Berlin (november 2013). Dit Manifesto is van de hand van Andrew Duff (LEF). Hij speelde een belangrijke rol speelde in het 'herzieningsvoorstel', dat de bestaande Europese Verdragen wijzigde.
- Het Manifesto van de UEF formuleert volgende federale eisen:
 - De politieke partijen en de kandidaten voor het nieuwe Europees Parlement moeten van een federale Unie een centraal thema maken.
 - Het Europees Parlement moet aanvangen met het formuleren van voorstellen inzake de structuur van een federale Unie, samen met vertegen-

woordigders van de nationale parlementen, en dit in het kader van interparlementaire assisen.

- Een grondwettelijke Conventie moet voor midden 2015 samengeroepen worden. Deze Conventie moet samengesteld zijn uit LEP's, nationale volksvertegenwoordigers, de Europese Commissie en de nationale regeringen. De agenda van deze Conventie moet open zijn.
- Deze Conventie moet een nieuw verdrag formuleren dat de Unie de macht geeft om binnen en buiten de Unie op te treden. Dit verdrag is toepasselijk op de landen van de eurozone, die als voorhoede optreden.
- Voor de lidstaten van de EU, die niet wensen deel te nemen aan de federale Unie, moet een apart statuut worden uitgewerkt. Hen zal niet worden toegestaan een à la carte beleid te kiezen.

- Kenmerken van Plan C

- Dit ontwerp van federale grondwet voor Europe gaat compromisloos op zoek naar federalistische principes en nemen die op in een compleet, maar bondig, grondwetsvoorstel.
- Dit voorstel mondt uit in een presidentieel systeem (cf de VS of Frankrijk), met een sterke executieve macht, die moet rekenen met een sterk bicameraal wetgevend tegengewicht.
- Bij dit consequente voorstel hoort een tweesporenbeleid.
- Dit voorstel wordt niet begeleid door een context waarin staat hoe het voorstel kan worden gerealiseerd en door wie. Deze ontwerpgrondwet kan eventueel worden gecombineerd met de context van Plan C of van Plan D.

- Kenmerken van Plan D

Algemeen concept

- Eerste basisidee: een **tweesporenbeleid** voor de EU wordt ingevoerd. Voor de eurozone, of een licht afwijkende configuratie, wordt een **federale finaliteit** gekozen: een federale Unie met een federale grondwet. Voor alle EU-lidstaten geldt de **Interne Markt Plus (IMP)** formule. De IMP-groep zal de voltooiing van de Interne Markt behartigen. Is een wettelijk initiatief binnen de IMP-groep onmogelijk, dan kan de federale Unie dit initiatief overnemen.
- Tweede basisidee: de twee groepen formuleren in een Europese Conventie hun **onderlinge relaties**. Deze Conventie is samengesteld uit vertegenwoordigers van alle EU-lidstaten, het Europees Parlement (beide paritair) en de Europese Commissie. De regel dat de federale Unie nooit de belangen van de niet-deelnemers mag schaden is niet houdbaar, daar strijdig met de autonomie van de federale Unie. Toch wordt getracht de negatieve effecten te beperken. Een tweesporenbeleid moet in een **sfeer van wederzijds vertrouwen** plaatsvinden.
- Derde basisidee: het plan voor een federale Unie start met de formulering van de **minimum voorwaarden** om aan de federale groep deel te nemen, met **specifieke langetermijnobjectieven** (finaliteit) en met de **uitgangspunten voor**

een federale samenleving. Deze beperkte Conventie is samengesteld uit vertegenwoordigers van de lidstaten, het Europees Parlement, de voorzitter en de commissarissen van de Europese Commissie (voor de lidstaten die deelnemen aan de federale Unie), aangevuld door observatoren van het middenveld en raadgevers van het Europese Hof van Justitie.

- Vierde basisidee: na een grondige voorbereiding komt een beperkte Conventie opnieuw samen, waarin de deelnemende lidstaten een **grondwet voor de federale Unie** formuleren (zie samenstelling hierboven).

- Vijfde basisidee: de **stapsgewijze invoering** van een federale grondwet voor Europa. Elke stap is een onderdeel van een totaalplan, waarover de deelnemende lidstaten het van bij de start eens zijn. Elke stap moet een significante bijdrage zijn in de richting van het gestelde einddoel. De bestaande Europese verdragen worden geleidelijk opgeheven naarmate de nieuwe grondwet wordt ingevoerd (de bevoegdheden van de IMP blijven of worden licht aangepast).

- Zesde basisidee: het **tijdpad** voor de invoering van die federale grondwet **mag lang zijn**, op voorwaarde dat het einddoel wordt gerespecteerd. Een lang tijdpad kan de weerstand van de deelnemende lidstaten verminderen. Dit totaalplan mag niet te veel tussenstappen tellen (1 of 2).

- Zevende basisidee: een **publiek medegedeeld en onherroepelijk einddoel** verzekert het vertrouwen in deze formule.

- Achtste basisidee. Tijdens de transitie geldt volgend principe: bij **tegenstrijdigheid** tussen de bestaande verdragen versus de nieuwe grondwet, zijn de nieuwe regels van toepassing. Méér flankerende maatregelen bij elke tussenstap worden voorzien indien nodig.

- Negende basisidee: een IMP-lidstaat kan **later toetreden** tot de federale Unie als hij het 'acquis' en de doelstellingen van de federale Unie zonder voorbehoud bijtreedt en een observatieperiode van drie jaar doorloopt waaruit blijkt dat hij in de federale Unie thuishoort.

- Tiende basisidee: het project van de federale groep moet een visie uitstralen die inhoudelijk **aantrekkelijker is dan de visie van de IMP-groep**. De publieke opinie van de groep lidstaten, die het federale project voorstaan, wordt goed geïnformeerd over die visie en de daaraan verbonden doelstellingen. De Europese politieke partijen spelen hier een belangrijke informatieve rol (keuzes).

- Elfde basisidee: eventueel kan worden overwogen bepaalde **bevoegdheden terug te geven aan de nationale staten** als tegenprestatie voor een federaal project.

- Twaalfde basisidee: indien een lidstaat die deelneemt aan het federale parcours, tijdens de aanloop beslist **niet verder** deel te nemen aan de federale Unie, zal het de groep IMP-landen onder voorwaarden kunnen vervoegen.

Tijdpad voor de federale Unie:

- Een **eerste periode, de aanloop naar een pre-federale politieke Unie**, heeft 2020 als scharnierpunt (valt samen met het einde van de legislatuur 2014-2020). Vooraf aan 2020 zijn er volgende stappen:

- Voor einde 2016: vormen van een **coalitie** voor de federale Unie.

- Voor einde 2017: samenroepen van een **Europese Conventie**. De twee groepen leggen hun **onderlinge verhoudingen** vast. Samenstelling van die Europese Conventie: zie hoger.
- Voor midden 2018 zal een **bepaalde Europese Conventie** worden samengeroepen. Ze legt de **minimumvoorwaarden** van deelneming aan de federale Unie, de specifieke **langetermijnobjectieven** (finaliteit) en de **uitgangspunten** voor een federale maatschappij vast. Samenstelling van een beperkte Europese Conventie: zie hoger.
- Voor einde 2018 zal de beperkte Europese Conventie haar voorstellen hebben geformuleerd. Deze **voorstellen** worden de **inzet** van de Europese verkiezingen van mei 2020.
- De pre-federale **periode (na 2020 tot 2026)** heeft volgende kenmerken:
 - Voor 2022 zal een beperkte Europese Conventie een **totaalplan en een tijdspad** opstellen met alle overgangsmaatregelen/objectieven in elke stap naar een federale Unie.
 - Voor 2025 zal het totaalplan en de tussenstap(pen) aan een **volksraadpleging** worden voorgelegd, met dien verstande dat (gevoelige) domeinen kunnen worden afgesplitst en apart kunnen worden goedgekeurd. Dit moet een eventuele volledige verwerping voorkomen.
- De federale periode loopt van 2026-2034.
 - Ofwel volgt de definitieve stap naar de federale Unie in 2032,
 - Ofwel wordt er gekozen voor een eerste stap in 2027 en een definitieve federale stap in 2034.

Interim voorstellen

‘Beseffen de Europese leiders wel voor welke historische keuzes ze staan?’
Jürgen Habermas, Duits filosoof

‘Het gebrek aan visie én eenheid keert zich tegen ons’
Jonathan Holslag, VUB en BICCS (De Tijd - 18/02/2014)

‘De debatten in de Brusselse denktanks zijn klinisch dood
als het op nieuwe ideeën aankomt’
Jonathan Holslag, VUB en BICCS (De Tijd - 18/02/2014)

- ‘De overgang naar een duurzame maatschappij vraagt aan de EU verder te gaan dan het opzoeken van bbp-groei of een top-down besturing. Europa heeft nood aan een **mobiliserend project** dat een **gedurfde visie** op de toekomst uittekent en dat een **pact smeedt met de burgers** over de weg om er te geraken. Dit project moet de (institutionele, nvdr) hervorming van Europa stimuleren, maar ook de manier waarop de EU geregeerd wordt tijdens het proces van aanpassing’, stelt Olivier De Schutter, speciale rapporteur voor de VN over recht op voeding. (New Europe - 17/11/2013)

- De nationale regeringen moeten inzien dat de **medebeslissing** door het Europees Parlement de nationale soevereiniteit niet onderuithaalt. De legitimiteit, de effectiviteit en het draagvlak worden erdoor alleen maar 'zoals het hoort in een democratie'. Het Europese niveau snakt naar dezelfde democratische legitimering als op nationaal vlak.
- De beslissing over een **tweesporenbeleid**, via de eurozone met een federale finaliteit en de EU (IMP), die de interne markt voltooit, moet snel vallen. Coalities onder de lidstaten werden er nog niet gevormd. Dat is dringend.
- De **uniciteit van beslissing** kan, in een EU met lidstaten die zeer afwijkende inhoudelijke ambities koesteren, niet langer worden gehandhaafd.
- Uit voorgaande blijkt dat een **democratisch en effectief bestuur**, onder volgende voorwaarden, een grondige structurele hervorming van de Europese instellingen vergt. Ten eerste: de hervorming mag **niet toevallig of onvolledig** zijn. Keuzes moeten worden gemaakt. Politieke haalbaarheid mag, in tijden van urgentie, niet langer voorrang hebben op een noodzakelijk en effectief (lange termijn) beleid ten dienste van de bevolking. Het versterken van een democratisch evenwicht en legitimatie moet de marsorder zijn bij de hervorming van de Europese Unie. Ten tweede: de Europese **Raad mag niet langer alleen alle macht** naar zich toe trekken. Het Europees Parlement moet dezelfde wetgevende macht verwerven als de Europese Raad/Raad van ministers, die een senaat wordt. De Europese Raad en de Raad van ministers verliezen hun uitvoerende macht op Europees niveau. Ten derde: dit politieke systeem kan niet zonder een **krachtige Europese regering**, die het beleid uitvoert en rekenschap verschuldigd is aan beide wetgevende kamers. Ten vierde: de hervorming mag **niet te lang duren**. De bevolking wil (snel) resultaten zien. Dit mogen ook onherroepelijke afspraken zijn die later in voege treden. Ten vijfde: **trek iedereen in het bad**. 'Hou vooraf een uitgebreide consultatieronde bij alle belangengroepen, dan werken ze elkaar niet tegen', vindt Jocelyne Bourgon, vm. hoofd van de Canadese ambtenarij.
- Een **globaal plan voor de toekomst** van de EU en van de eurozone, met een duidelijk marsorder, moet worden geformuleerd. Dit perspectief geeft vertrouwen, stabiliteit en hoop. Zonder perspectief kan er geen mobilisering of activering plaatsvinden.
- Als de nieuwe gezagsdragers in Europa (na de Europese verkiezingen van 2014) nalaten een **nieuwe en dynamische visie/strategie** te propageren en uit te voeren, dan ziet het er voor Europa beroerd uit. Daarom is er, in de eerste plaats, nood aan een groot en diepgaand publiek debat over de toekomst van Europa.
- Iedereen, en niet alleen de 'elite' van onze maatschappij, heeft de morele plicht om bij te dragen tot het **publieke inhoudelijke debat over de toekomst van Europa**. Een out-of-the-box denken is hierbij noodzakelijk. Zonder vernieuwende ideeën is dat debat inhoudsloos.
- De Europese federalisten moeten aan hun **geloofwaardigheid** sleutelen. Zij moeten, méér dan in het verleden, hun federalistische ideeën presenteren als een houding, een methode en een geheel van waarden, eerder dan te veel focus op instellingen. Die zijn belangrijk, maar zijn zo abstract dat zij de publieke opinie afschrikken. Toch moet het vertrouwen in het potentieel van het Europees federalisme worden opgeschroefd. Doelstellingen voor een Europese maatschappij van de toekomst zijn een interessante invalshoek. Prioritair is ook het voorbereiden van de beleidsvoerders en het publiek op

het Europees federalisme.

- Een moeilijk Europese project mag **geen voorwendsel zijn tot uitstel**.
- Als uiteindelijk met dit hervormingsproject wordt aangevangen moet men zich realiseren dat het **'eindresultaat nooit volledig met de verwachtingen zal overeenstemmen. Het wordingsproces is onvoorspelbaar'**, stellen de professoren Carl Devos en Hendrik Vos.

Wat is ESIC?

Door Europese federalisten opgericht in 1963 te Antwerpen, na 2 succesvolle deelnames aan de Vrije Europese Verkiezingen van het Congres van het Europese Volk. Werking van ESIC: bibliotheek-documentatiecentrum over Europese integratie, 2 publicaties: ESIC Nieuwsbrief (c) (retrospectief Europese actualiteit en opinie-stuk (4 x jaar), 2 themanummers p.j. in de Reeks 'Welk Europa?' (c), activiteiten met hoger-onderwijsstudenten en volwassenen, zoals 'Café-Europa' (c) en de cyclus 'Federalisme, Democratie, Europa' (c). Educatieve activiteiten, het verstrekken van gratis advies over de Europese integratie. Vorming en debatten. Een eigen website www.europadebat.be .

Over de auteur

Robert Verschooten (1939) licentiaat handels-, maritieme en consulaire wetenschappen (RHHSA) (1961), Post-universitair Bedrijfsbeleid (IPO-Antwerpen) (1975). Was actief in de logistiek, verkoop, aankoop, public relations en milieu. Europese federalist sedert 1956. Actief in het Europees Studie- en Informatiecentrum (ESIC) als beheerder-penningmeester (sinds 1977) en als voorzitter (sinds 1996). Politiek raadgever van UEF-België (sedert 2012). Lid van Europese Beweging België.

Publicaties

De publicaties in de Reeks Welk Europa (nrs 41 t/m 50) zijn eveneens **beschikbaar in het Engels**. De ontbrekende vertalingen volgen. Te raadplegen op: www.europadebat.be onder ESIC/Publicaties. Deze publicaties vullen elkaar aan.

- nr 41: 'De Europese federalisten geconfronteerd met zichzelf' (c), 2010
- nr 42: 'De Europese federalisten confronteren Europa met hun project' (c), 2010
- nr 43: 'Hoe kunnen Europese federalisten hun project ontwikkelen?' (c), 2011
- nr 44: 'Welk Europees federalisme?' (c), 2011
- nr 45: 'Voorstellen om het Europese project te doen vorderen' (c), 2012
- nr 46: 'Welk maatschappijmodel leidt tot welk politiek project voor Europa?' (c), 2012
- nr 47: 'Hoe communiceren?' (c), 2013
- nr 48: 'Twaalf visies op een federaal Europa' (c) 2013
- nr 49: 'Twaalf visies op een federaal Europa (deel 2) (c) 2013
- nr 50: 'Welke weg naar de toekomst?' (c), 2014